

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskanslitet.se

Yttrande över betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har fått möjligheten att svara på remiss av betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31), ert diarienummer U2023/02078.

Allmänna synpunkter och yttrandets upplägg

Yrkeshögskolan spelar tillsammans med bland annat högskolan, en viktig roll i att förse svensk arbetsmarknad med kompetens. Ett av syftena med utredningen om framtidens yrkeshögskola har varit att förtydliga yrkeshögskolans roll i utbildningssystemet. SUHF ser positivt på att yrkeshögskolan har utretts och lägger stor vikt vid att högskolan och yrkeshögskolan ska fungera väl tillsammans. SUHF:s yttrande över betänkandet fokuserar därför på de delar som har kopplingar till högskolesystemet.

Yttrandet har beretts av SUHF:s kansli förstärkt med ytterligare personer från lärosäten med god kännedom om yrkeshögskoleutbildning (YH-utbildning) och kvalificerad yrkeshögskoleutbildning (KYH-utbildning).

Avsnitten 4 och 5 om system för ansökan och antagning inom yrkeshögskolan, samt för studiedokumentation

SUHF menar att det är mycket viktigt att de verksamhetsmässiga förutsättningarna för att skapa ett nytt antagningssystem utreds djupare, och att det är angeläget att den förstudie som utredningen föreslår innebär att olika alternativ belyses samt att fördjupade konsekvensanalyser kring både utveckling och långsiktig förvaltning av verksamheten i sin fulla omfattning tas fram.

Även de verksamhetsmässiga förutsättningarna för att skapa ett nytt studiedokumentationssystem behöver fördjupad utredning. Här ställer vi oss särskilt frågande till grunden för de antaganden kring de låga utvecklings- och driftskostnader som utredningen presenterar i den kortfattade konsekvensanalysen.

Avsnitt 6 om examina och progression

Reviderade examenskrav för yrkeshögskoleexamen och kvalificerad yrkeshögskoleexamen

SUHF ställer sig tveksam till förslagen om nya kunskapsmål för yrkeshögskoleexamen och kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Kunskapsmålen inriktas i förslaget på *praktisk och erfarenhetsbaserad specialiserad kunskap från yrkesområdet* respektive *praktisk och erfarenhetsbaserad avancerad kunskap från yrkesområdet*. Det kan visserligen tolkas såsom syftande till att stärka kravet på, för den praktiska yrkesutövningen, relevant kunskap. Dock är formuleringarna svaga i förhållande till det europeiska kvalifikationsramverket EQF som på nivå 5 innehåller formuleringar om övergripande, specialiserad, faktabaserad och teoretisk kunskap och på nivå 6 formuleringar om avancerad kunskap inom ett arbets- eller studieområde som inbegriper kritisk förståelse för teorier och principer. Svagheten gäller även gentemot det svenska SeQF och kan i onödan försvåra tillgodoräknande av YH- och KYH-utbildning inom högskolan. Många YH- och KYH-utbildningar kommer med nödvändighet innefatta specialiserad, faktabaserad och teoretisk kunskap inom yrkesområdet, liksom förståelse för teorier och principer. Detta eftersom sådan kunskap ofta behövs för att kunna nå kvalificerade färdighetsmål i arbetslivet. Ett visst överlapp i kunskapsinnehåll mellan högskoleutbildning och YH- och KYH-utbildning är oundvikligt, och överlappande kunskap bör kunna ligga till grund för tillgodoräknande. Risken finns att den föreslagna skrivningen i kunskapsmålen i onödan försvårar tillgodoräknande inom högskolesystemet. Vidare finns risken att skrivningen om kunskapsmålen i onödan sänker statusen hos YH- och KYH-utbildningar.

Baserat på resonemanget ovan föreslår SUHF att de föreslagna formuleringarna om kunskapsmål i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan 2 kap 13 § och 14 § om *praktisk och erfarenhetsbaserad specialiserad kunskap från yrkesområdet* respektive *praktisk och erfarenhetsbaserad avancerad kunskap från yrkesområdet* byts ut. Förslagsvis kan kunskapsmålen istället innehålla formuleringarna *tillämpningsbar teoretisk kunskap och beprövad erfarenhet*.

Vad gäller förslagen om nya mål för färdigheter så stöder SUHF dessa. De nya formuleringarna innehåller inte bara praktiska utan även andra kvalificerade färdighetsmål, inklusive kognitiva sådana, som behövs i arbetslivet. Kommentaren ovan om kunskapsmålen blir viktiga även i detta fall, då de föreslagna färdighetsmålen torde vara svåra att uppnå med enbart praktisk och erfarenhetsbaserad kunskap som grund.

SUHF stöder även förslagen om nya mål för ansvar och självständighet. SUHF menar att övergången till EQF-begreppet *ansvar och självständighet* är ett förtydligande jämfört med tidigare *kompetenser*.

Den kvalificerade yrkeshögskoleutbildningens omfattning

Utredningen föreslår en ny bestämmelse som innebär att en utbildning får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om utbildningen är en fördjupningsutbildning som omfattar minst 200 yrkeshögskolepoäng (yhp) och utbildningen tillsammans med eftergymnasial utbildning inom samma område motsvarar minst 400 yhp. SUHF menar att en kvalificerad yrkeshögskoleutbildning (KYH-utbildning) bör omfatta totalt 600 yhp för att ligga på SeQF nivå 6. Med omfattningen 400 yhp bör en KYH-utbildning i stället klassificeras på SeQF nivå 5. Anledningen till att SUHF menar att utbildningens längd är en viktig faktor är svårigheten att definiera och formulera utbildningsmålen tillräckligt noggrant och därefter mäta att dessa uppfyllts. Ett utbildningssystem som omfattar en viss längd ger en annan möjlighet att tillse att utbildningsmålen uppfylls och skyddar mot en kvalitetssänkning av examen. Av motsvarande anledning finns omfattningskravet inom högskolan för examen på både grundnivå och avancerad nivå i Sverige och inom Europa (European Higher Education Area).

LIA i yrkeshögskolan

Utredningen gör bedömningen att Lärande i arbete (LIA) bör vara obligatoriskt för samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan, utom för kurser och fördjupningsutbildningar. SUHF instämmer i att LIA i normalfallet bör vara obligatoriskt. Förekomsten av LIA i YH-utbildning definierar, tillsammans med kravet på forskningsanknytning i högskoleutbildning, en tydlig gräns mellan de två systemen. I förslaget undantas emellertid fördjupningsutbildningar från kravet på LIA vilket gör gränsen till högre utbildning otydlig. SUHF menar att kravet på LIA i fördjupningsutbildningar bör finnas kvar. Det bör räcka att Myndigheten för yrkeshögskolan kan bevilja undantag för en enskild utbildning. Generella undantag för korta utbildningar och fördjupningsutbildningar behövs inte.

Avsnitt 8 om godkännande av utbildningsanordnare

Utredningen föreslår att prövning av utbildningsanordnarens ekonomiska situation ska regleras i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan genom att en bestämmelse införs om att det för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan krävs att utbildningsanordnaren vid tidpunkten för ansökan inte har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten och inte är i likvidation eller försatt i konkurs. SUHF ställer sig positiv till förslaget.

Till skillnad mot utredningen gör SUHF bedömningen att det bör finnas ett system för godkännande av utbildningsanordnare där frågor utöver utbildningsanordnarens ekonomiska situation bedöms. Krav bör ställas på en utbildningsanordnare att ha pedagogisk och administrativ förmåga att anordna utbildningen. Ett godkännande behöver kunna dras tillbaka om utbildningsanordnaren inte längre uppfyller kraven. Eventuella brister eller oegentligheter som konstateras vid tillsyn eller kvalitetsgranskning behöver medföra påföljder för att systemet ska få avsedd effekt.

SUHF menar att det finns en uppenbar risk för att oseriösa aktörer kan förekomma i genomförandet av skattefinansierad YH-utbildning. Ett system för godkännande behövs för legitimiteten och tilliten till välfärdssystemen. Den verkliga leverantören av utbildningen, som inte nödvändigtvis är densamma som utbildningsanordnaren, bör ha skyldighet att medverka i uppföljning. SUHF menar utöver detta att det vore rimligt att begränsa utbildningsanordnarens möjlighet att lägga utbildningen helt och hållet på entreprenad, detta för att ansvarsförhållande och kvalitet ska kunna upprätthållas.

Avsnitt 10 om utbildningarnas innehåll, namn och andra förändringar för att främja kvalitet

Utredningen menar att det inte finns behov av att reglera en utbildningsanordnarens möjlighet att välja namn på sina utbildningar. SUHF anser dock att Myndigheten för yrkeshögskolan bör ha möjlighet att påverka utbildningsnamn som är vilseledande.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemslärosäten anför i sina yttranden.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges
generalsekreterare